Congrestoespraak Europarlementarier Sophie in 't Veld

24 juni 2006, 15:00

Democraten,

De Grondwet is dood, zegt men. Nou ja, misschien niet morsdood, maar toch in elk geval in een diepe coma. Als een soort Doornroosje die wakker gekust moet worden door haar prins. Maar ja, als ik het aanbod aan prinsen bekijk: Chirac, Balkenende, Schüssel....De schone slaapster zal voorlopig nog wel even in slaap blijven.

De Grondwet mag dan dood zijn, Europa is springlevend, en de uitdagingen waar we voor staan zijn er niet minder om. Maar het gevoel van urgentie lijkt niet erg groot. De zogeheten periode van reflectie is vooral een periode van stilstand en richtingloosheid. Ook in Nederland hoor je vaak zeggen: "Europa gaat te snel, we moeten pas op de plaats maken". Dat is precies de verkeerde reflex. Terroristen en criminelen zullen echt niet beleefd wachten met hun wandaden tot Europa besloten heeft samen te werken. China en India zullen echt geen pause inlassen in de groei en innovatie om Europa even bedenktijd te geven. George Bush vindt het prima dat dat ene telefoonnummer van de Europese minister van Buitenlandse zaken er nog steeds niet is, en een paar nare intolerante EU regeringen profiteren zolang nog van het feit dat de Grondrechten voorlopig niet echt afdwingbaar zijn. Wie is er eigenlijk de grote winnaar van de afwijzing van de Grondwet?

We moeten vooruit met Europa. En laten we eerlijk zijn: met het opzetten van een website en een enquête onder de Nederlandse bevolking gaan we Europa niet vlot trekken. Onze regering moet niet passief afwachten, maar actief het voortouw nemen. Sinds wanneer wordt Nederland geregeerd per enquête?! Lopen we alleen nog maar achter de massa aan, of durven onze politieke leiders ook nog richting aan te geven? Onze regeringspartijen staan toch zeker nog wel ergens voor?! En ja, je loopt in de politiek altijd het risico dat de mensen je niet willen volgen. Maar leiderschap betekent dat je je nek uit durft te steken en tegen de stroom inzwemt als het moet.

Nederland en Frankrijk hebben nee gezegd, wij hebben dus een bijzondere verantwoordelijkheid om met oplossingen te komen, maar we hebben daardoor juist ook een uitgelezen kans om invloed uit te oefenen in Europa!

D66 heeft al een voorzet gedaan in het pamflet dat we in december hebben uitgebracht, met de veelzeggende titel « De verenigde Staten van Europa ». Ik stel voor dat we in dit laatste jaar van het Kabinet gezamenlijk de toekomst van Europa tot een speerpunt gaan maken.

De tegenstanders van de Grondwet zeggen nu: "zie je wel: Europa draait gewoon door, het licht is niet uitgegaan". Oppervlakkig gezien lijkt dat het geval. Maar schijnt bedriegt.

Er zijn wel degelijk heel ernstige gevolgen, bijvoorbeeld op een terrein dat ons als democraten zeer aan het hart gaat: de rechtsstaat en de burgerrechten. U heeft allemaal vanmorgen in de krant kunnen lezen hoe de CIA al vijf jaar uw bankverrichtingen in de gaten houdt. Vindt U dat schokkend? Dan heb ik er nog wel een paar: op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan Europese wetgeving die precies hetzelfde mogelijk maakt: namelijk om elke bankverrichting van Europese burgers in de gaten te houden. Ook worden al Uw sms berichten geregistreerd, net als e-mail berichten, telefoontjes en bezoekjes aan een website. Als U naar De Verenigde Staten of Canada reist wordt Uw doopceel gelicht, inclusief maaltijdvoorkeur. Binnenkort mag U op Schiphol door een röntgenapparaat dat letterlijk dwars door de kleding heenkijkt. Om nog maar te zwijgen van de camera's die elke beweging vastleggen. De gewone burger wordt steeds meer permanent in de gaten gehouden, alles in het kader van grotere veiligheid.

Intussen kan de CIA niet alleen het bestand van SWIFT plunderen, maar ook met medeweten van Europese regeringen (of in elk geval strak wegkijken!) gevangenen ontvoeren en transporteren naar landen waar ze aan een "intensief verhoor" worden ontworpen. Zo noemt de CIA dat. Bij ons heet dat gewoon martelen. Er zijn ook sterke vermoedens dat er zelfs geheime detentiecentra op Europees grondgebied zijn geweest, en wellicht nog zijn.

De balans is zoek. Geen zinnig mens zal beweren dat we geen maatregelen moeten treffen om ons te beschermen tegen terroristen en criminelen. Maar van veel maatregelen is het nog maar de vraag of ze echt bijdragen aan grotere veiligheid. In veel gevallen gaat het om schijnveiligheid. Voor schurken is het niet moeilijk om de maatregelen te omzeilen, terwijl het voor een gewone burger steeds moeilijker wordt om zich te beschermen tegen misbruik en fouten van de overheid.

"En wat heeft de Grondwet hiermee te maken?", hoor ik U vragen. Op Europees niveau wordt al verregaand samengewerkt in de strijd tegen misdaad en terrorisme. Maar in bijna alle gevallen worden besluiten genomen door de Lid Staten, achter gesloten deuren en met nauwelijks enige mogelijkheid tot serieuze parlementaire controle. De regeringen van de Lidstaten en de Commissie zijn opmerkelijk daadkrachtig als het gaat om maatregelen die de rechten van burgers beperken, maar voorstellen om de burgerrechten te beschermen zijn al jaren geblokkeerd.

Het Europees Parlement staat pal voor de burgerrechten, maar zonder formele stem in de besluitvorming is dat een moeizame strijd.

Het feit dat de CIA vrijelijk zijn illegale activiteiten kan uitoefenen op Europees grondgebied, laat nog weer eens zien waarom Europa met een stem moet kunnen spreken, met een volwaardige rol voor het Europees Parlement.

Al deze zaken waren door de Grondwet niet helemaal opgelost, maar in elk geval wel voor een belangrijk deel.

Het is essentieel dat er oplossingen komen. En of het Grondwet heet of niet, dat kan me niet zoveel schelen.

Er ligt een voorstel van de Europese Commissie om op het terrein van Justitie en Politiesamenwerking over te gaan naar meerderheidsbesluitvorming, en daar hoort dan uiteraard medebeslissingsrecht voor het Parlement bij. Ik vind dat Nederland alles op alles moet zetten om dat voorstel erdoor te krijgen.

Ook op het gebied van de Grondrechten - de portefeuille van Alexander Pechtold - moet er dringend voortgang worden geboekt.

Met de Europese Grondwet was met name op dit terrein enorme voortgang geboekt. Maar ook zonder Grondwet zullen we alles op alles zetten om het Europa van de burgers en hun rechten werkelijkheid te laten worden. Binnen het Europees Parlement staat dit helemaal bovenaan de politieke agenda.

Alle EU Lidstaten hebben de Verdragen getekend, en het Handvest van de Grondrechten, en op gezette tijden wordt er lippendienst bewezen aan de Grondrechten en de principes van gelijkheid van alle mensen. Maar zodra je over concrete gevallen praat, krijg je te horen dat dat een nationale, interne aangelegenheid is en dat Europa zich er vooral buiten moet houden. Maar als er iets een zaak voor Europa is, dan is het de Grondrechten. Europa is een gemeenschap van waarden. Dan moeten we er als Europeanen dus gezamenlijk, als gemeenschap, voor zorgen dat die Grondrechten tastbaar worden voor elke Europese burger. We moeten dus ook niet bang zijn om gevoelige kwesties aan de orde te stellen, en niet te snel roepen dat dat een kwestie is van subsidiariteit. Op wat voor manier het in wetten wordt gegoten is een zaak voor de nationale staten, maar de principes zijn universeel. Zo blijft bijvoorbeeld familierecht gewoon een nationale verantwoordelijkheid, maar dat mag niet als smoes gebruikt worden om getrouwde homoparen te discrimineren.

Nog een belangrijke reden om het Grondwet vraagstuk snel op te lossen is de uitbreiding. Uitbreiding is een doorslaand succes. Voormalige dictaturen zijn nu vitale democratieën (net zoals Spanje, Portugal, Griekenland). Hun economie groeit en bloeit. Corruptie wordt terug gedrongen. Milieuproblemen worden aangepakt. Hervormingen. Lopen voorop bij het invoeren van de marktregels. Hebben de laagste staatschuld in de EU. Ambitieuze, jonge, goed opgeleide en mobiele bevolking die staat te popelen.

Zij hebben de prijs betaald, niet wij ! Nederland is buitenlands investeerder nummer één in de nieuwe landen. Wij hebben gewoon heel veel economisch profijt gehad van de uitbreiding.

De rampen die werden voorspeld bij de toetreding van tien nieuwe landen in 2004 zijn uitgebleven. Bulgarije en Roemenië zijn nu aan de beurt. Beide landen kampen nog steeds met grote problemen en tekortkomingen - die ze zelf overigens volmondig erkennen. Maar ze trekken er hard aan en de kans dat de problemen goed en snel worden aangepakt is groter als we ze binnen hebben dan als we ze buiten laten.

Maar in het huidige klimaat laten veel politici zich ertoe verleiden om op de onderhuidse weerzin tegen nieuwe landen in te spelen, en roepen om het hardst dat ze natúúrlijk voor uitbreiding zijn. Maar nu even niet.

We mogen geen "nee" zeggen tegen die landen puur om het eigen binnenlandse electoraat naar de mond te praten. De situatie op de Westelijke Balkan is buitengewoon precair. Als we die landen het perspectief op toetreding ontnemen, is de kans groot dat de hele regio destabiliseert. En nee, natuurlijk worden ze niet morgen lid, natuurlijk stellen we eisen.

Oekraiene is op de goede weg, maar de situatie in Wit Rusland en Moldavie is op dit moment natuurlijk dramatisch. Maar vrijheid en democratie hebben iets weg van de vogelgriep: ze werken aanstekelijk. Ook in die landen kijken mensen naar de Europese Unie als baken van vrijheid en democratie. De demonstranten van de oppositie voeren de Europese vlag mee als symbool daarvan. Het is onaanvaardbaar om deze landen een perspectief op lidmaatschap te onthouden, niet omdat ze niet Europees zouden zijn, maar puur om binnenlandse electorale motieven. Een echte visie op Europa moet veel verder in de toekomst durven kijken dan de volgende verkiezingen.

Hier ligt een taak voor D66. Wij zijn de enige overgebleven pro-Europese partij, niet alleen in woorden, maar ook in daden. De PvdA wil terug naar de nationale staat en liefst ook de interne markt ondermijnen, het CDA verzet zich tegen de uitbreiding, bij de VVD hangt het er net vanaf hoe de wind staat, maar vaak is de toon scherp Euro-sceptisch en zelfs Groen Links is na het referendum niet meer helemaal zeker van haar zaak.

Europa was, naast bestuurlijke vernieuwing en onderwijs de derde redden voor kabinetsdeelname. Ik stel voor dat we dat het komende jaar flink zichtbaar gaan maken.